

Samverkande sjukvård ut patientens perspektiv

En kvalitativ studie av Jenny Hallgren, Universitetslektor i Omvårdnad, Högskolan i Skövde

Artikeln i korthet:

- Kommuninvånare anser att Samverkande sjukvård leder till snabbare vård
- Kontinuiteten av vårdgivare är mindre viktig än tid till vård i akuta situationer
- Hembesök via samverkansuppdrag är mycket uppskattat
- Samverkande sjukvård är ett bra exempel på personcentrerad vård

Bygger på intervjuer

I studien beskrivs Samverkande sjukvård som en unik modell där vårdaktörer från olika håll samverkar för att kunna erbjuda snabbast möjliga vård för invånare i Fyrbodals kommun. Syftet med artikeln är att visa hur patienterna upplever den vård de får via samverkansuppdrag. Metoden för studien är kvalitativa telefonintervjuer med 15 deltagare som har haft erfarenhet av hembesök via samverkansuppdrag. Intervjupersonerna har haft erfarenhet av 1177-uppdrag, IVPA-uppdrag eller Assistansuppdrag och fick öppna frågor av typen: "Kan du berätta om din upplevelse när du fick hjälp av Samverkande sjukvård?" Intervjuerna gjordes under 2017-2018 och varade mellan 15-45 minuter. 9 av de 15 intervjupersonerna var kvinnor och 6 av dem män. Majoriteten av de intervjuade var äldre, den äldsta var 90 år och den yngsta var 60. 12 av deltagarna bodde ensamma.

Tankar som framkom under intervjuerna

Studien visar att personer som har fått hjälp via Samverkande sjukvårds samverkansmodell värderar kort väntan på vård högt i akuta skeden. Personerna berättar om att de förväntar sig långa väntetider både hos 1177 och ambulans. Upplevelsen är att väntetiden förkortades, något som intervjupersonerna uppger är viktigt, inte minst med tanke på det geografiska område som de bor i.

Två huvudsakliga teman med underrubriker uppkom under intervjuerna:

- Tankar om tidens betydelse vid akutsjukvård
 - *Samverkande sjukvård leder till kortare väntetider*
 - *Kunskap om sjukvårdens arbetstider/jourtid*
 - *Larma eller inte larma*
- Tankar kring oplanerad vård genom Samverkande sjukvård
 - *Att ta emot vård i hemmet*
 - *1177-uppdrag förvånar*
 - *Tillgång till vård värderas högre än kontinuitet*

Att ta emot vård hemma beskrevs genomgående som en positiv upplevelse. Att inte tvingas åka till vårdcentral eller sjukhuset sågs till och med som häpnadsväckande. Många av personerna hade en föreställning om vilken sorts vård man kan få hemma och att man normalt sett inte får denna vård om man inte är inskriven i hemsjukvård. En person tyckte att det kändes som förr i tiden när

husläkaren gjorde hembesök. Det upplevdes generellt som mycket positivt att inte behöva ringa efter ambulans eller lämna hemmet om det inte var nödvändigt.

Frågan om när och hur man ska larma vid akuta besvär dök upp under intervjuerna. Att ringa 112 sågs som en absolut sista utväg och något man inte brukar göra lättvindigt. Man ville absolut inte att ambulansen skulle behöva rycka ut i onödan eftersom man vet att det är få ambulanser i området och någon annan skulle kunna behöva den bättre. Det sågs nästan lite skamligt att behöva störa SOS alarm.

Under intervjuerna framkom att de flesta hade haft kontakt med 1177 vårdguiden på telefon vid något tillfälle, men ingen av dem visste om att 1177 kunde ordna med ett hembesök av en sjuksköterska. Detta sågs som överraskande och positivt.

Att få snabb hjälp vid akut sjukdom anses vara viktigt. Många hade erfarenhet av att vården centraliseras och att mindre sjukhus läggs ned. De hade också haft erfarenhet av att inte få möta samma vårdgivare vid kontakt med vårdcentral eller hemsjukvård, något som sågs som negativt. I akuta situationer spelade dock kontinuiteten mindre roll, enligt intervjuerna. Kort väntan och tillgänglighet sågs som betydligt viktigare.

Intervjupersonerna visade sig ha bra koll på hemsjukvårdens arbetstider. De visste när skiftbyte sker och hur de jobbar även under helger, kvällar och nätter.

Slutsatser av studien

Samverkande sjukvård har via IVPA-uppdrag, Assistansuppdrag och 1177-uppdrag gjort det möjligt för invånare i området att få snabbare vård, något som är mycket uppskattat bland kommuninvånarna. Samverkande sjukvård ses som ett gott exempel på personcentrerad vård och ett nytänkande sätt att jobba.

Vårdbehovet ökar ofta med ålder och är en utmaning som vården/social omsorg står inför då befolkningen blir allt äldre och därmed också allt mer vårdkrävande. Tidigare forskning visar att en stark primärvård är viktig för den allmänna hälsan hos befolkningen. När primärvården är tillgänglig och kan ge mer kontinuerlig vård för den enskilde minskar behovet av akut vård. Sköra patienter, speciellt patienter med flertal sjukdomar har svårt att ta sig till vårdcentraler och blir ofta tvungna att ringa ambulans istället. Larmcentraler kan ha svårt att prioritera bland dessa samtal och även vid de tillfällen då patienten inte är i behov av ambulans till akutmottagningen kan det saknas bra alternativ, vilket upplevs som frustrerande.

Det är svårt att hitta bra exempel på primärvårdssatsningar som syftar till att få ned antalet oplanerade/akuta vårdbesök. Samverkande sjukvård växte fram med syfte att samordna vårdresurser och göra vårdkedjan inom primärvården starkare. Samverkande sjukvård är en unik modell i Sverige där såväl ambulans, larmcentral, sjukhus, hemsjukvård och 1177 samverkar. Modellen är utvecklad för att ge den bästa och snabbaste vården för invånare i Fyrbodalen.

Studien visar vikten av att utgå från individens behov av vård, och att fokusera på samarbete mellan vårdinstanser och inte bara se vården som separata delar som ska fokusera enbart på sitt eget område. Studien fokuserar på situationer i behov av akut/oplanerad vård och visar på betydelsen av att akutsjukvård och annan vård utanför sjukhuset samverkar i akuta eller halvakuta situationer.

Samverkande sjukvård och andra liknande modeller som erbjuder hembesök sparar tid och är mycket uppskattat hos personer som tar del av den vården. Det bygger på personcentrerad vård och är en

modell som möter invånarnas behov och förväntningar. Studien undersöker inte huruvida uppdragen har lett till färre besök på akutmottagningen men det är troligtvis en följd av modellen.